

Życie łowców-zbieraczy. Działania człowieka w świetle świadectw archeologicznych i paleośrodowiskowych z okresu późnego glaciału i wczesnego holocenu z zachodniej Polski

Okolo 14.000 lat temu, po wycofaniu się lądolodu skandynawskiego na północ, na terenie Niżu Polskiego zaczęły się pojawiać społeczności prowadzące łowiecko-zbieracki tryb życia. Ten model życia trwał aż do momentu upowszechnienia się gospodarki hodowlanej i rolnictwa w 2. połowie VII tysiąclecia. Mimo rosnącej liczby badań interdyscyplinarnych starszej i środkowej epoki kamienia, okres ten, jest jeszcze ciągle najslabiej rozpoznany w prahistorii. Ze względu na znaczną odległość czasową jedynymi współcześnie rejestrowanymi śladami obecności wspomnianych społeczności są przedmioty wykonane z krzemienia lub kamienia. Wydawałoby się, że to niewiele jednak umiejętnie ich „czytanie” – poznanie jakie czynności nimi wykonywano (skrobanie, cięcie, piłowanie, polowanie na zwierzynę, obróbka kości, krzesanie ognia itp.), czy były naprawiane, czy surowiec z jakiego je wykonano pochodzi z najbliższej okolicy stanowiska czy został „importowany” z daleka pozwala pośrednio rozpoznać zajęcia jakimi trudnili się łowcy-zbieracze. Rozmieszczenie przedmiotów krzemiennych – bryłek surowca; rdzeni, z których pozyskiwano półsurowiec do produkcji narzędzi i samych narzędzi w obrębie obozowiska pozwala na rekonstrukcję jego organizacji przestrzennej, wydzielenie konkretnych stref aktywności ludzi (np. miejsce obróbki skór, oprawy zwierzyny itp.).

Głównym celem projektu badawczego jest więc poznanie sposobów bytowania późnopaleolitycznych i mezolitycznych łowców-zbieraczy w zachodniej Polsce. Projekt zakłada poszukiwanie odpowiedzi na podstawowe kwestie związane z egzystencją tych ludów – jak wyglądało ich życie, co jedli, jakie podejmowano działania, jaki był wpływ ówczesnych społeczności na środowisko naturalne i czy jest on dla nas czytelny, a jeśli tak to w jakich danych. Czy zróżnicowane chronologicznie i kulturowo społeczności stosowały odmienne strategie przeżycia, a jeśli tak, czym było to spowodowane.

W realizacji wyżej wymienionego celu wykorzystany zostanie szeroki wachlarz specjalistycznych metod badawczych. Przede wszystkim w ciągu 3 sezonów wykopaliskowych będą badane obozowiska łowców-zbieraczy w okolicy Lubrzy i Kopanicy, na Pojezierzu Lubuskim. Materiały pozyskane w ich trakcie będą przedmiotem szczegółowych studiów. Przeprowadzone zostaną też analizy na ile obozowiska te są podobne, a czym się różnią od innych znanych z innych terenów Niziny Europejskiej.

Wykonane zostanie również datowanie metodą radiowęglową materiałów organicznych (np. kości zwierzęce) lub węgla drzewnych z ognisk, które pozwoli precyzyjnie określić wiek badanych obozowisk.

W celu rekonstrukcji warunków środowiskowych w jakich bytowały wspomniane społeczności wykonane zostaną wieloaspektowe analizy archeobiologiczne, które na podstawie zawartości pyłku roślin, makroskopowych szczątków roślin, muszli ślimaków, okrzemek (rodzaj glonów) i wioślarek (drobne skorupiaki), obecnych w osadach dawnych zbiorników wodnych, nad którymi ludzie zakładali swoje obozowiska, pozwolą na odtworzenie ówczesnego krajobrazu i poznanie jego zmian w czasie.

Istotną częścią projektu będzie próba zrekonstruowania strategii łowieckich i diety roślinnej łowców-zbieraczy. Pomogą w tym analizy archeozoologiczne kości zwierzęcych, odkrytych w trakcie wykopalisk oraz specjalistyczne badania makroskopowych szczątków roślin i zwęglonych tkanek spożywanych bulw czy korzeni.

Szczególny nacisk zostanie położony na możliwość ewidencji oddziaływania wspomnianych ludzi na środowisko naturalne, np. poprzez wypalanie roślinności porastającej brzegi jezior w celu usprawnienia dostępu do czystej wody lub zbioru owoców jadalnych roślin wodnych.

Szczegółowo zostanie również rozpoznana budowa geologiczna zbiorników wodnych, stanowiących źródło wodny pitnej i pożywienia (ryby, jadalne rośliny wodne) dla ówczesnych społeczności. Dokładne analizy palinologiczne, geochemiczne i radiowęglowe osadów z ich obrębu pozwolą odpowiedzieć na pytanie kiedy powstały, jaki był ich zasięg i głębokość, i jak zbiorniki te zmieniały się w czasie.

Wszystkie te badania pozwolą poznać sposoby bytowania grup łowiecko-zbierackich w zmieniających się warunkach środowiskowych i kulturowych.